Adaptívny e-learning posúva štúdium k jednotlivcovi

V POSLEDNOM OBDOBÍ sa často diskutuje kvalita externého vzdelávania. V týchto diskusiách sa však zriedkakedy prejavuje úsilie odlíšiť potreby študentov denného a externého.

Vzdelávanie nepracujúcich je nevyhnutne všeobecné, lebo ich zameranie ešte nie je vyhranená. Zamestnaný človek sa učí inak. Má povolanie, takže uprednostňuje tie poznatky, ktoré mu pomôžu zvýšiť pracovné zručnosti a skvalitniť ich výsledky. Nielenže sa chce sa zbaviť medzier vo vedomostiach, vie ich aj identifikovať. Učí sa z vlastnej vôle, takže šanca zapamätania je vyššia. Z praxe má dosť poznatkov, ktoré však nadobudol „náhodne" – podľa momentálnej potreby.

Učiť dospelých teda znamená dopĺňať, systematizovať, zjednocovať a sprehľadňovať ich poznatky. Ďalším problémom externých študentov je čas. Majú svoje pracovné a rodinné povinnosti, takže uprednostňujú metódy minimalizujúce „stratený" čas, napríklad na cestovanie do miesta školy.

Optimálnou metódou vzdelávania pre nich je tá, ktorá je „šitá na mieru" a dá sa realizovať z domova – adaptívny e-learning. Výskumné a vývojové skupiny, ktoré sa naň zameriavajú, vznikajú po celom svete. Vysoká škola manažmentu v Trenčíne v spolupráci so City University of Seattle, Sabey Corporation, DreamBox Learning a Altius Education rozvíja tieto metódy do študijných programov rôznych zameraní a stupňov.

Hlavným cieľom adaptívneho e-learningu je využiť informačné a komunikačné technológie na zmenu paradigmy vzdelávania od masového (jednotného) vzdelávania k vzdelávaniu šitého na potreby jednotlivca. Spravme analógiu medzi výrobou obuvi a organizáciou vzdelávania. Vzdelávanie v dávnoveku realizovali rodinní učitelia pre deti svojich zamestnávateľov a bolo šité na mieru ich budúceho postavenia. To sa odhadovalo ľahko, lebo sa dedilo. Po nástupe všeobecnej školskej dochádzky vznikla potreba učiť „všetkých všetko", lebo budúca profesia žiaka nebola jasná. Situácia učiteľa pripomína napríklad prácu obuvníka – kedysi robil topánky na mieru, teraz pracuje vo veľkovýrobe. Ekonomické náklady na kus sa znížili, ale zákazník nemá vplyv na ich budúcu podobu. Musí vyberať z toho, čo je.

ILUSTRAČNÉ FOTO: JÁN KROŠLÁK

Vďaka počítačom sa však výroba obuvi začína individualizovať. Zákazník si dokáže cez internet navrhnúť vlastný, jedinečný model. Podobne sa pri adaptívnom vzdelávaní dá rešpektovať individuality vyplývajúca z predchádzajúceho vzdelania, psychologického profilu a spôsobu, akým študent najprirodzenejšie absorbuje nové poznatky. Ide o zmenu paradigmy. Za predpokladu existencie rozsiahlych úložísk „elementárnych poznatkov", tvoriacich znalostnú bázu študovaného odboru a s použitím metód znalostného manažmentu sa dajú vytvárať individualizované študijný program prakticky pre každého ako kombinácia vhodne vybraných a logicky zostavených „elementárnych poznatkov".

Pod pojmom „elementárny poznatok" treba v tomto prípade rozumieť relatívne uzatvorený, presne definovaný poznatok alebo rozvíjanú zručnosť, ktoré môžu tvoriť súčasti zložitejšej vedomostnej štruktúry – prednášku, experiment, fakt, formulu, vzťah medzi poznatkami, riešený alebo neriešený príklad, prípadovú štúdiu vo forme textu alebo videa, test a pod. Ich kombináciou vzniká štruktúra, zohľadňujúca vzdelávacie potreby jednotlivca, resp. malej skupiny s podobnými potrebami. Tento progresívny spôsob vzdelávania prostredníctvom internetu sa označuje ako adaptívny e-learning. Má význam hlavne pre jedincov so špecifickými potrebami. Výučbu talentovaných študentov dovoľuje obohatiť o poznatky, ktorá presahujú bežnú učebnú látku. Zaostávajúcim študentov umožňuje opakovane sa vrátiť k nepochopenej látke, vidieť ju z iného uhla pohľadu a postupovať vlastným tempom pri jej preberaní. Diaľkovým študentom dáva šancu zúčastňovať sa na vzdelávaní, ktoré sa uskutočnilo na inom mieste a v inom čase. V celoživotnom vzdelávaní dáva príležitosť sústrediť sa na poznatky a zručnosti bezprostredne uplatniteľné v danej chvíli a postupne ich rozširovať podľa momentálnych potrieb.

Adaptívny e-learning dovoľuje zmeniť aj charakter vzdelávania – namiesto memorovania faktov viesť vzdelávaných k chápaniu súvislostí a k tvorivému prístupu k riešeniu problémov. Nevyhnutnou podmienkou pre budovanie vedomostnej ekonomiky je totiž vzdelávací systém, ktorý vychováva ľudí schopných nezávisle a kreatívne uvažovať, efektívne prijímať, spracovávať a tvoriť nové informácie, a nie memorovať poznatky, ktoré beztak rýchlo zastarajú. Bude viesť ľudí k tomu, aby sa zaujímali o novovznikajúce poznatky tým, že cez internet budú mať k nim okamžitý prístup. Idea celoživotného vzdelávania nadobudne vďaka tomu neformálnu podobu, lebo namiesto rozsiahlych vzdelávacích projektov sa bude snažiť o naplnenie „malých" momentálnych potrieb jednotlivca. A možno aj študent – ako „spoluautor" obsahu – bude cítiť rovnakú hrdosť ako ten, kto nosí tenisky podľa vlastného návrhu.

JOZEF HVORECKÝ, PROREKTOR
Vysoká škola manažmentu v Trenčíne / City University of Seattle

TP2307006